

Píseň: EZ548 – Chvalmež Boha, ó křesťané; 1.-4. sloka +
modlitba; Oddíl k výkladu: Rt 1

Milí,

na posledním setkání jsme začali knihu Rút. Připomínal jsem, že jde o spis zvláštní – už tím, že jde o Spis (tj. ne Tóru ani Proroky). A i mezi Spisy patří mezi tzv. megillot = „sváteční svitky.“ Tedy mezi pouze pět biblických knih, které židé dodnes čtou *celé* při odpovídajících svátcích. Knihu Rút při slavnosti sklizně – jak to slyšíme také v Rt 1.

Tak hlavní zvěsti souvisí úzce právě se slavností sklizně – avšak v biblickém pohledu. Tak v odmítání pohanských. S tím souvisí i jména hlavních postav, která nápadně připomínají pohanská božstva sklizně a plodnosti – „jen“ jde o lidi: Rút – Rutaš, Noemi – Naamán (také Tammúz či Adonis), Boáz – Baal. Tak přeznačují „božská dramata“ se vším všudy, včetně orgiastických kultů, dramatem lidského milosrdenství. Také pro toto přeznačení obsahuje i kniha Rút oddíl „na hraně“ podezřelé erotiky.

Pro křesťany pak je o to zajímavější kniha Rút, že svátek v ní připomínaný je znám také pod pojmem Letnice – byl slaven 50 dní (ř. pentekosté hémerá) po Velikonocích. Také proto se většina příběhu odehrává v Judském Betlémě.

Příběh je opět *převrácením* lidských očekávání a věr: Začíná *hladomorem* v Zemi Zaslíbené (praotcové!). Pokračuje *vymřením* mužské populace Noeminy rodiny. Tak zůstaly tři ženy samy – jedna Israelitka a dvě Moábky k tomu.

Návrat

Tak se Noemi rozhodla *vrátit* se domů – protože *Bůh* se přiklonil ke svému lidu. Tj. *nejde* o důsledek lidského výkonu.

A je to opět tradičně biblicky *na cestě*, kde se odehrává hlavní děj první kapitoly. Až *na cestě* totiž zničehonic Noemi přesvědčovala své snachy, aby se *vrátily domů*. Tento, docela důležitý, rozhovor *tří žen* tedy neproběhl *před* začátkem cesty. Asi

jako když si tři ženy cestou k Ježíšovu hrobu uvědomily, že nemají jak dostat dovnitř hrobu. A po cestě o tom rozmlouvaly...

Noemi však překvapivě posílá obě snachy do domů jejich *matek*, nikoli otců. Snad proto, že už Orpa a Rút pocházely z podobně „nešťastných“ rodin, jako byla rodina Noemi. Rozhodně pro pokračování „přípravy“ Boázovy důležitosti. Bude v podstatě jediným mužem, který hraje významnější roli v příběhu. O to nápadnější tedy bude.

Své snachy však Noemi neodháněla, neodpuzovala, nýbrž *vysílá s požehnáním*. A to s požehnáním *Hospodinovým*, ačkoli Rút i Orpa jsou Moábkami. Tj. zcela odlišné kultury, jazyka i náboženství. Toto milosrdenství má být odpovědí na *jejich* milosrdenství vůči Noemi – že ji neupustily, když zemřel Noemin manžel i oba její synové, jejich manželé. Reciprocita, vzájemnost, je přece esence *každého* vztahu!

Součástí požehnání je také přání nalézt „nové“ manžely. Aby u nich našly „odpočinutí.“ Místo námahy života tří single žen, navíc vdov, navíc jaksi „prokletých,“ když všem třem manželé podivně zemřeli. I zde má být nápadná spojitost s dalším příběhem levirátního práva – Judy a Támar (Gn 38), a tak Ónana.

Uprostřed pochopitelně velmi emotivního loučení, kdy všem přítomným ženám jde už o život – a ještě se mají rozdělit – však nastává překvapivé: Orpa i Rút *odmítají* Noemin návrh. *Odmítají* vrátit se *domů*. Ke svým *matkám*. Také zřejmě v odmítnutí kultické prostituce.

Návratem domů by pak také opustili Noemi, i sebe navzájem. Orpa i Rút *už nyní* chtějí raději být společně jaksi „prokleté trio,“ než aby se vrátily do moábských domovů. Nenápadný osten vůči této kultuře je snad nasnadě.

Přesvědčování

A pro křesťany obzvlášť překvapivě na toto odmítnutí opustit Noemi *právě* Noemi reaguje *dalším odháněním*. Dál přesvědčuje Orpu a Rút, aby *odešly*. Aby se *nepřidávaly* k Božímu lidu. Aby se vrátily tam, kde to znají – do Moábu. Se vším všudy.

Hlavním argumentem je hlavní téma celého příběhu – nějaká podoba levirátního („švagrovského“) práva: Proč by s Noemi zůstávaly? I kdyby přece *ted'* počala syny, aby se oženili s Rúť a Orpou, budou na ně dámy čekat zhruba dvacet let? To je přece absurdní.

Tak když je to absurdní, proč to Noemi vůbec zmiňuje? Protože už tím se připravuje hlavní téma: Levirátní právo. Jak v jeho hlavním rozměru „zachování zemřelého v Božím lidu“ (Dt 25, 5-10) – tak i v rozměru ochrany, podpory vdovy. Která je bez manžela i bez synů v podstatě „ponechána osudu.“

Noemi také připomíná, aby *nenásledovaly* její příklad! Mají se *vyhnout* jejímu osudu – bezdětných vdov. To je *příliš hořký* úděl. Hebr. mara můžeme překládat také jako „trpký.“ Ale protože jde o svátek hned po Velikonocích, při kterých jedí židé *dodnes maror* = *hořké* byliny, je termín „trpký“ příliš zavádějící. A příběh tím také připravuje Noeminu změnu jména.

Tuto trpkost pak považuje Noemi za *Boží* soud. Za soud Hospodina, *toho* Boha, k němuž domů právě jdou. Opět proti obvyklým, tradičním představám i dodnes věřících křesťanů. Proč se k takovému Bohu tedy vrací, když takto hořký, trpký úděl má Noemi za to, že jí *takový* Bůh připravil?

Přesvědčení k biblické víře *nesmí* být činěno zakrýváním pravdy: Důvěra v tohoto Hospodina *není* „procházkou růžovým sadem.“ Její součástí je také posměch, ponižování, pronásledování, hořkost a mučednictví.

Snachy

Tak je zřejmé, proč *Orpu* (= Šíje) se přesvědčit podařilo. Argumenty i kontext jsou přesvědčivé, logické, zřejmé. Proč chodit do sféry vlivu *takového* Boha?

Ale *Rút* se k Noemi *přimkla*. Zcela nelogicky. Hluboce vyznavačsky. *Právě* Hospodin je Rúťiným argumentem *zůstat* s Noemi. S tou, na kterou doléhá trpký, hořký Boží soud.

Rút vyznává, že *právě ke svým bohům* se vracet *nebude*. A tak ani ke svému lidu. Naopak: Noemin hořký, trpký, soudící Bůh bude

od nynějška i jejím Bohem. Její trvale pronásledovaný, vražděný, nenáviděný lid bude *jejím* lidem. Pevně svazuje také svůj život s životem Noeminým – a tak opět připomíná příběhy praotců. Ti jsou všichni pochováni na stejném místě v jeskyni v Makpele. I se svými manželkami – s výjimkou Ráchel.

Tak už nyní má být zřejmé, proč Rút bude předkem krále Davida. Proč tato cizinka, Moábka Rút bude jednou ze tří žen v rodokmenu Ježíše Krista. Tato dokonce *nepřítelkyně* Božího lidu.

Ted' už „jen“ zbývá, aby svá slova dosvědčila také svými činy. Aby nešlo o mrtvou, prázdnou, pokryteckou a ulhanou víru – pověru.

Jak to dokládá už pokračování ve společné cestě domů. Do Betléma. Do Domu Chleba. Původně do Domu Lachmú (= božstvo plodnosti).

Mara

Návrat Noemi do Betléma se pak okamžitě rozkřikl. Ačkoli byla pryč dlouhá léta. I zde máme slyšet podobnost s Ježíšem Kristem zejm. „markovským,“ jehož přítomnost „se nemohla utajit.“ Ačkoli znovu a znovu chtěl, aby jeho přítomnost zůstala tajemstvím.

Ale při pohledu na ztrhanou, opuštěnou Noemi – ještě v doprovodu nějaké Moábky – nechtějí místní věřit, že *toto* je Noemi = Rozkošná. Však také ona sama *mění* své jméno. Po vzoru velikonoc na Mara = Hořká, Trpká. Přičemž opět *obvinila Boha* ze své situace.

Ačkoli dalším dechem dodává, že *stejný* Hospodin, který jí připravil tak strašný, hořký úděl, ji také přivedl zpět. No není to absurdní?

A aby toho nebylo málo, do třetice dodává, že *Hospodin je proti ní*. Určil ji *zlý* úděl. Tak proč ho poslouchá? Proč se vrací k jeho lidu? Do jeho země?

Pro postmoderního člověka opět obvykle *nepochopitelné*. Pro žida i Israelce je odpověď jasná. A křesťanům?

Zoufalost Noeminých slov má také demonstrovat, jak rozdílná je *její* víra ve srovnání s vírou Rút. Tedy víra v-židovství-narozené a vychované ve srovnání s konvertitkou z nejhrubšího pohanství. A tak nemá překvapit, že Noemi už ve zbytku příběhu vlastně nic neudělá. Na rozdíl od konvertitky, pohanky. Od té, která abrahamovsky opustila vše, co zná.

Jak důležitost Rút podtrhuje i poslední verš Rt 1: Noemi se nevrátila sama, ačkoli Rút je, pochopitelně, ostatními ignorována.

Závěr

Ale příběhem ne. Biblí ne. Stejně jako závěr připomíná, že začíná sklizeň. Tedy čas požehnání, jídla, zásob, radosti. Pocitu zajištěnosti. Pohanských rituálu a obřadů všech druhů.

Tak co s danou situací udělá Noemi? Co s takto Hospodinem připravenou situací udělá pohanka, moábka Rút?

Píseň: EZ548 – Chvalmež Boha, ó křesťané; 5.-8. sloka +
modlitba Páně
Rozhovor